

Gögn til rannsókna á sviði í viðskipta- og félagsfræðigreinum.

Örnámskeið á TEAMS við Háskólann á Bifröst 10.
janúar 2023

Vífill Karlsson, hagfræðingur Ph.D.

***Ráðgjafi SSV, prófessor við Háskólann á
Bifröst og dósent við Háskólann á Akureyri***

Margur er knár

- Í henni er útskýrð ítrekuð óvenju ólík útkoma úr íbúakönnun landshlutanna þar sem borin voru saman nokkuð sambærileg fámenn landsvæði eins og Dala- og V-Húnavatnsýslur en V-Hún hefur komið mjög vel út úr könnuninni.
- Í reynd var þetta tilraun til að skoða hvort það mætti læra eitthvað af V-Hún til styrkingar samfélaginu í Dölunum.
- Þá var A-Hún líka tekið með í þessari rannsókn þar sem þeir hafa verið á pari við Dalina í íbúakönnuninni þrátt fyrir að vera töluvert fjölmennara samfélag með fjölbreyttari vinnumarkað og jákvæðar fréttir af uppbyggingu hafa borist þaðan undanfarin ár.

Meðal niðurstaðna

- Sameining sveitarfélaga í V-Hún virðist hafa verið vel heppnuð og á vissan hátt er henni ekki lokið í Dölunum.
- Staða kvenna er óvenju sterk í V-Hún sem virðist mega útskýra m.a. af góðum vinnumarkaði (t.d. engin marktækur launamunur kynja), þjónustu og menningu. Á vissan hátt má segja að lengi hafi ríkt meiri stöðugleiki eða víska í V-Hún en á hinum tveimur svæðunum.
- V-Hún ræður meira yfir helstu björgum sínum. Hlutfallslega fleiri fyrirtæki eru í eigu heimamanna í V-Hún en á hinum stöðunum og kom það sterkt fram sem mikilvægur þáttur.
- Í V-Hún ríkir meiri samkennd og samheldni en á hinum stöðunum, félags og menningarlíf er öflugt og frumkvæði og framkvæmd viðburða virðist dreifast nokkuð jafnt á íbúana. Í samfélaginu er meiri jákvæðni til staðar en á hinum stöðunum.

Lærdómur

- Það virðist mega ná miklum árangri í byggðamálum með því að vinna með hugarfar íbúanna.
- Athygli vakti hvað heimamönnum þótti mikilvægt að hafa eignarhald á lykilfyrirtækjum samfélagsins.
- Áföll í atvinnumálum virðast geta haft skaðleg langvarandi áhrif á samfélög.
- Efnahagslegur jöfnuður virðist stuðla að sátt og samlyndi innan samfélaga.
- Sameining sveitarfélaga getur verið heillarík leið til að efla samfélög.

Inngangur

- Tiltæk gögn sem deila mætti með samstarfsfólki og e.t.v. nemendum.
 - Íbúakannanir landshlutanna
 - Fyrirtækjakannanir landshlutanna
 - Stór gagnagrunnur staðtalna brotinn upp eftir sveitarfélögum
 - Stór gagnagrunnur staðtalna um fjármál sveitarfélaga

Íbúakönnun

Íbúakönnun

- Skiptist í a.m.k. Tvennt
 - Búsetuskilyrði
 - Vinnumarkaðskönnun
 - Almennt velferð: Líðan (hamingja), ánægja með búsetu og framtíðaráform hvað hana varðar.

Heildarsamanburður

Einkunn C

- Einkunn (á bilinu 0-10) tekur tillit til munar á milli landsvæða.
 - Færri stig fyrir búsetuskilyrði þar sem munurinn er lítill og fleiri þar sem hann er mikill.
 - Tekur tillit til þess hversu góð eða slæm staðan er og hversu mikilvægir þættirnir eru fyrir áframhaldandi búsetu.
- Einkunnin er vigtuð með mikilvægi eins og gert var í könnuninni 2016/2017.
- Vestmannaeyjar, Akureyri og Eyjafjörður lenda í þremur efstu sætunum.
- S-Vestfirðir, Dalir og Strandir og Reykhólar lenda enn og aftur í þremur neðstu sætunum.
- Athyglisverð breyting á röðun höfuðborgarsvæðisins m.v. einkunnargjöf B.

Sæti	Landsvæði	Stig 2020	Stig 2016-17	Breyting
1	Vestmannaeyjabær	7,4	6,3	1,1
2	Akureyri	7,0		
3	Eyjafjörður	6,6		
4	Skagafjarðarsýsla	6,4	6,4	0
5	Snæfellsnes	6,2	5,8	0,4
6	Akranes og Hvalfjörður	6,2	6,3	-0,1
7	Rangárvallasýsla	6,0	5,1	0,9
8	Hérað og N-Múlasýsla	5,9		
9	Höfuðborgarsvæðið	5,8		
10	Grindavíkurbær	5,8	5,6	0,2
11	V-Húnavatnsýsla	5,7	5,3	0,4
12	N-Vestfirðir	5,5	6,0	-0,5
13	Þingeyjarsýsla	5,3		
14	Árnessýsla	5,2	4,9	0,3
15	Suðurnesjabær	5,0	4,7	0,3
16	Reykjanesbær	4,9	5,4	-0,5
17	Sveitarfélagið Vogar	4,8	4,9	-0,1
18	Skaftafellssýslur	4,8	4,3	0,5
19	Fjarðabyggð og Suðurfirðir	4,7		
20	A-Húnavatnssýsla	4,7	4,4	0,3
21	Borgarfjarðarsvæði	4,6	4,5	0,1
22	Strandir og Reykhólar	4,3	5,0	-0,7
23	Dalir	3,9	3,6	0,3
24	S-Vestfirðir	3,8	4,1	-0,3

Íbúakönnun tengist atvinnulífinu

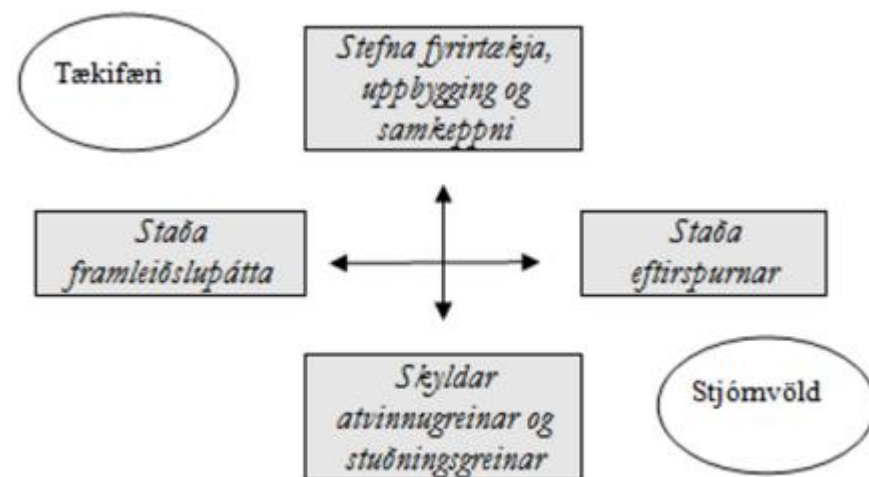
- Allir svara því atvinnugreinar einkenna þeirra starf
 - Má því skoða alla vinnumarkaðstengdu þættina eftir atvinnugreinum og landshlutum (höfum 11.000 svör á hverju ári).
 - Dæmi:
 - Úrval atvinnu
 - Atvinnuöryggi
 - Ánægja með laun
 - Möguleikar til að stofna fyrirtæki
 - Laun
 - Menntun
 - Vinnusókn
 - Starfsaldur og starfsreynsla

Fyrirtækjakönnun

Fyrirtækjakönnun

- Skiptist í fastaspurningar og hlaupandi spurningar
- Fastaspurningar
 - Afkoma, starfsmannamál, fjárfestingar, skapandi greinar, ferðapjónusta
- Hlaupandi spurningar (fara yfir á fjórum könnunum)
 1. Dýpkandi afkomu hluti
 2. Demantslíkan Porters
 - a. Staða framleiðsluátta og stefna fyrirtækja uppbygging og samkeppni
 - b. Staða eftirspurnar, skyldar atvinnugreinar og stuðningsgreinar
 - c. Tækifæri og stjórnvöld

Mynd 1: Demantslíkan Porters

Fastaspurningar

- Mannaráðningar
- Heildartekjur
- Fjárfestingar
- Menntunarpörf
- Færniþörf
- Efnahagshorfur
- Nýsköpun

Hlaupandi spurningar 1

- **Staða framleiðslupáttá**

- Fjármunir til endurmenntunar
- Fjármunir til nýrrar tækni
- Þörf á þjálfun starfsfólks, þrátt fyrir menntun þess
- Sveigjanleiki starfsfólks, „slitviljugt“ starfsfólk
- Ný tækni framundan
- Ný tækni framhundan leysir starfsfólk af

- **Stefna fyrirtækja, uppbygging og samkeppni**

- Samstarf við önnur fyrirtæki
- Fjöldi eigenda
- Rekstrarráðgjafarþörf
- Markmiðasetningu beitt
- Allir starfsmenn í öll verk
- Óvæntar aðstæður auðveldar hingað til

Staða framleiðslupátta

- Spurðum um mikilvægi 14 framleiðslupátta fyrir fyrirtækið
 - Bankþjónusta, Bókhaldsþjónusta, Farsímasamband Hafnaraðstaða, Heitt vatn, Kalt vatn, Lánsfé, Nettengingar, raforka, rekstrarráðgjöf, endurmenntun, símaþjónusta, sorphirða, faglærðir, ófaglærðir, tölvuþjónusta, vegakerfi, flutningar, öryggisþjónusta
- Heildarstarfsmannafjöldi
- Menntun starfsfólksins

Hlaupandi spurningar 2

- **Staða eftirspurnar**

- Fjarlægð í viðskiptavini
 - Heimamarkaður
- Verðnæmi (teygni)
- Fjöldi viðskiptavina
- Viðskiptatryggð
 - Pressa á vörupróun
- Markaðsstaða hefur styrkst
- Markaðsráðgjafarþörf

- **Tengdar atvinnugreinar og stuðningsgreinar**

- Birgjar héraendis
- Tengdar atvinnugreinar í nágrenni
- Samstarf við ft eða stofnanir á starfssvæðinu
- Vörupróun auðveld með öðrum ft eða stofnununum á svæðinu
- Viðskiptabankar veita góða þjónustu á starfssvæðinu
- Fyrirtækið útvegar starfsmönnum sínum húsnæði

Stoðkerfi atvinnulífsins

- Stór spurningaflokkur sem skiptist í þrennt
 - Þekking ft á stoðkerfinu
 - Hefur ft nýtt sér stoðkerfið
 - Er ft ánægt með stoðkerfið

Stór gagnagrunnur staðtalna brotinn upp eftir sveitarfélögum

1990-2006

Gögnin

- Lýðfræði (búferlaflutningar, mannfjöldi, meðalaldur, kyn)
- Samgöngur (fjarlægð milli viðk svf og Reykjavíkur / Akureyri)
- Samgöngubætur
- Fasteignamarkaður (íbúðaverð, fjöldi eigna, eiginleikar eigna ofl.)
- Vinnumarkaður (atvinnustig, atvinnuleysi ofl)
- Fiskveiðistjórnunarkerfið (veiðar, vinnsla, kvóti, löndun)
- Landbúnaður (rýrt)
- Annar sambærilegur grunnur fyrir staði í þróun. Þegar búinn að skrifa eina grein á grundvelli hans

Stór gagnagrunnur staðtalna um fjármál sveitarfélaga

2004-2020

Gögnin

- Heildartekjur sveitarfélaga
 - Útsvar, fasteignaskattar, jöfnunarsjóðstekjur og þjónustugjöld
- Heildarkostnaður sveitarfélaga
 - Brotinn upp eftir 12 málaflokkum
- Sameiningar sveitarfélaga
- Lýðfræði (búferlaflutningar, mannfjöldi, meðalaldur, kyn)
- Samgöngur (fjarlægð milli viðk svf og Reykjavíkur / Akureyri)

Takk fyrir